

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”

"Aprob"

Directorul Centrului de Excelență în
Educație Artistică „Ștefan Neaga”,

Dr. Perju Gheorghe

"11" *octombrie* 2017

Curriculumul modular

S.06.O.028 *Armonia (individual) IV*

Specialitatea
215260 Muzicologie

Calificarea
265237 Muzicolog

Chișinău, 2017

Curriculumul a fost elaborat în cadrul Proiectului *EuropeAid/133700/C/SER/MD/12*
"Asistență tehnică pentru domeniul învățământ și formare profesională
în Republica Moldova",
implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

Autori:

Ivancenco Valentina, profesor, grad didactic superior, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”;

Manoila Iana, profesor, grad didactic I, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Aprobat de:

Consiliul metodic științific al Centrului de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Director

Gheorghe Perju

" 11 " Octombrie 2017

Recenzenți:

Butucel Zinona, profesor, grad didactic superior, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”;

Rusu Angela, profesor, grad didactic superior, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Adresa Curriculumului în Internet:

Portalul național al învățământului profesional tehnic
<http://www.ipt.md/ro/produse-educationale>

Cuprins

I. Preliminarii	4
II. Motivația, utilitatea disciplinei pentru dezvoltarea profesională	5
III. Competențele profesionale specifice modulului	6
IV. Administrarea modulului	6
V. Unitățile de învățare	6
VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare	9
VII. Studiu individual ghidat de profesor	9
VIII. Lecții individuale programate	11
IX. Sugestii metodologice	12
X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale	14
XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii	17
XII. Resursele didactice recomandate elevilor	18

I. Preliminarii

Statutul Curriculumului. Curriculumul modular *Armonia (individual) IV* este un document normativ și obligatoriu pentru pregătirea specialiștilor în domeniul de formare profesională *Arte, specialitatea Muzicologie*, în instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar.

Actualul Curriculum asigură procesul de predare-învățare-evaluare a cursului de *Armonia (individual) IV* și este conceput astfel încât să permită profesorilor posibilitatea de a-și elabora o strategie eficientă de organizare a demersului educațional.

Obiectul de studiu al disciplinei *Armonia*, care este o ramură a muzicologiei, un domeniu important în educația și instruirea unui muzician profesionist, reprezintă o știință a muzicii care se bazează pe multiple laturi ale acesteia: cea practică și teoretică, aplicativă și fundamentală, creatoare, interpretativă și receptivă, diacronică și sincronă, cognitivă și educativă, etică și estetică.

În cadrul modulului *Armonia (individual) IV* elevii vor fi asimilați cu informații despre arta muzicală, fiind prezentată ca un fenomen specific între alte elemente ale limbajului muzical, ce formează aspectul individual al unei creații. Privită ca disciplină relativ tânără, modernă, *Armonia* ocupă un loc deosebit de important în educare și instruire în învățământul muzical artistic.

În Curriculumul modular *Armonia (individual) IV*, în continuare este inclus acel material care este considerat mai necesar, ce are ca scop familiarizarea elevilor cu disciplina respectivă. Pe parcursul predării acestui curs se va pune accentul pe aspectul muzical-educativ în raport cu cel muzical-instructiv. În expunerea materialului tematic sunt introduse unele considerații teoretice din alte domenii ale muzicologiei care formează un tot întreg al științei ca: teoria muzicii, organologia, teoria formelor muzicale, folclor, literatura muzicii etc. Acestea însă, se vor demonstra în conformitate cu necesitățile sesizării fenomenelor creației muzicale la nivel de armonie.

Armonia (individual) IV le oferă viitorilor specialiști oportunitatea operării cu un limbaj muzical-teoretic universal. Prin intermediul lui se vor nota, descifra, analiza, citi și reda o creație muzicală, câștigând echivalența între activitatea de recunoaștere și cea artistică, orientată spre formarea unui specialist apt să răspundă cerințelor actuale ale învățământului european.

Cunoștințele teoretice acumulate vor fi utile pentru activitatea practică a viitorului muzicolog și vor aprofunda competențele în domeniul artei muzicale.

Funcțiile Curriculumului. Funcțiile de bază ale Curriculumului sunt:

- Act normativ al procesului de predare, învățare, evaluare și certificare în contextul unei pedagogii axate pe competențe;
- Reper pentru proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional din perspectiva unei pedagogii axate pe competențe;
- Competență de bază pentru elaborarea manualelor tipărite, manualelor electronice, ghidurilor metodologice, testelor de evaluare.

Beneficiarii Curriculumului. Curriculumul este destinat:

- Profesorilor din instituția de învățământ profesional tehnic postsecundar;

- Autorilor de manuale și ghiduri metodologice;
- Elevilor care își fac studiile la specialitatea în cauză;
- Membrilor comisiilor de identificare, evaluare și recunoaștere a rezultatelor învățării, dobândite în contexte non-formale și informale.

Scopul. Acest curriculum formează la elevi un nivel înalt de cunoștințe speciale în domeniul *Muzicologiei* și dezvoltă capacități de a expune argumentat idei concrete, de a poseda o gândire logică și analitică. Modulul dezvoltă competențe artistice, oferă posibilitatea de a motiva studierea specialității prin dezvoltarea unor concepții și sarcini complexe. Disciplina în cauză va forma la viitorii muzicologi cunoștințe și abilități necesare pentru a analiza, sesiza, asimila fenomenele muzicale, urmărind tendința de formare a competențelor la specialitate. Compatibilitatea Curriculumului va fi ajustată cu strategiile europene din domeniul educației, care conduc la formarea competențelor indispensabile unei societăți democratice.

Unitățile de curs, ce în mod obligatoriu certifică disciplina până la demararea procesului de instruire a modulului în cauză sunt:

S.01.O.017 *Teoria muzicii I;*

S.02.O.018 *Teoria muzicii II;*

S.01.O.019 *Aplicarea elementelor notației muzicale I;*

S.02.O.020 *Aplicarea elementelor notației muzicale II;*

S.03.O.021 *Armonia I;*

S.03.O.022 *Armonia (individual) I;*

S.04.O.023 *Armonia II;*

S.04.O.024 *Armonia (individual) II;*

S.05.O.025 *Armonia III;*

S. 05.O.026 *Armonia (individual) III.*

II. Motivația, utilitatea modulului pentru dezvoltarea profesională

Problemele fundamentale trasate în cadrul Curriculumului *Armonia (individual) IV* necesită înțelegerea, aprofundarea și gestionarea fenomenelor muzicale actuale, ce contribuie la formarea competențelor profesionale prin elaborarea de proiecte, utilizarea unor principii și metode bine cunoscute în domeniu.

Activitățile didactice la *Armonia (individual) IV* se vor realiza în cadrul orelor de contact direct și studiul individual ghidat de profesor.

Unitatea cursului permite elevilor adaptarea la nivelul cognitiv pentru:

- a opera cu concepții și noțiuni specifice;
- a utiliza creativ elementele studiate;
- a o avea ca suport în activitatea muzicală practică, interpretativă, științifică sau didactica muzicală.

Studiul disciplinei se implică la mod direct, asupra utilizării cunoștințelor de bază, contribuie la însușirea, explicarea și interpretarea unor tipuri variate de concepte, situații, procese etc.

Importanța cunoștințelor și deprinderilor obținute în cadrul valorificării disciplinei, reprezintă componenta majoră a oricărui nucleu funcțional din structura educației artistice postsecundare,

cu perspectiva de perfecționare a studiilor prin programe de licență, masterat și doctorat în instituția superioară de profil.

Disciplinele de specialitate, printre care *Armonia (individual) IV*, își propun să pregătească *muzicologi* cu competențe corespunzătoare, asigurându-le viitorilor absolvenți o integrare în condiții avantajoase.

Complexitatea de discipline incluse în planul de învățământ contribuie la formarea unor muzicieni cu o temeinică pregătire muzical-teoretică constituind o garanție a calității actului didactic. Elevii de la specialitatea *Muzicologie* beneficiază pe parcursul studiilor de numeroase facilități de afirmare prin participări la manifestări științifice, concursuri de profil, olimpiade.

Actualmente, specialitatea *Muzicologie* este una din cele mai dificile și solicitate pe piața muncii prin oportunitățile pe care le oferă în calitate de: profesori ai disciplinelor muzical-teoretice în școlile de muzică și arte, redactori ai emisiunilor muzicale, prezentatori ai diverselor activități din cadrul edificiilor culturale, lectori etc.

III. Competențele profesionale specifice modului

Cunoștințele obținute la *Armonia (individual) IV* sunt predestinate explicării unor variate tipuri de concepte, situații, procese sau proiecte asociate domeniului descifrării artei muzicale precum:

- CS1. Însușirea procedurilor de trecere în tonalitățile înrudite și integrarea lor în aplicații specifice de recunoaștere, reproducere, notare;
- CS2. Clasificarea elementelor de limbaj armonic cu semnificație de legătură și desfășurare în discursul muzical;
- CS3. Însușirea elementelor limbajului armonic cu aspect de formare al structurii și imaginii creației muzicale, facturii și varietăților figurației;
- CS4. Valorificarea notării grafice a elementelor limbajului armonic ce contribuie la formarea aspectului emotiv al creației muzicale.

IV. Administrarea modului

Semestrul	Numărul de ore			Modalitatea de evaluare	Numărul de credite	
	Total	Contact direct				
		Prelegeri	Practică			
VI	30	-	15	15	examen	1

V. Unitățile de învățare

Notă: Actualmente, în uzul științific (referitor la terminologie), intră și inovațiile savanților occidentali (români, polonezi, germani etc.) Totodată, se manifestă tendință de a găsi în domeniul teoriei muzicii un echilibru dintre lexicul tradițional și cel nou.

*Unitățile de învățare începând cu temele ***Factura muzicală; Figurația melodică și clasificările ei; Întârzierile pregătite la o voce duble, triple*** sunt propuse pentru studiere sub aspect teoretic și în plan analitic. Exercițiile pentru armonizare se vor limita la modulația funcțională în tonalitățile la gradul I (unu) de înrudire.

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
1. Inflexiunile modulatorii (modulații pasagere) în tonalitățile înrudite.		
UC1. Însușirea procedeelelor de trecere în tonalitățile înrudite și integrarea lor în aplicații specifice de recunoaștere, reproducere, notare	<p>1.1. Procedeele de trecere în altă tonalitate; noțiuni generale. Inflexiuni modulatorii (modulații pasagere), modulația definitivă, contrapunerea;</p> <p>1.2. Diatonica și semnificația ei în formarea structurii discursului muzical;</p> <p>1.3. Inflexiunile și semnificațiile lor în desfășurarea formelor muzicale;</p> <p>1.4. Tonalitățile înrudite la gradul I(unu). Selectarea lor;</p> <p>1.5. Mijloacele inflexiunilor modulatorii. Dominantele și subdominantele secundare; Conducerea vocilor;</p> <p>1.6. Condițiile metrice, locul utilizării inflexiunilor modulatorii în creațiile muzicale și temele pentru armonizare;</p> <p>1.7. Inflexiunile în turațiile și cadențele evitate;</p> <p>1.8. Acordurile de pasaj în anturajul acordurilor secundare;</p> <p>1.9. Salturile admise la înlănțuirea dominantelor secundare cu tonicile provizorii;</p> <p>1.10. Trecerea unui acord de septimă de dominantă în alt acord de septimă de dominantă (prin tonalitățile din cvintă în cvintă perfectă inferioară), conducerea vocilor;</p>	<p>A.1 Înțelegerea, aprofundarea datelor teoretice cu privire la inflexiunile modulatorii;</p> <p>A.2 Dobândirea priceperii de utilizare a datelor teoretice;</p> <p>A.3 Descifrarea practică a exemplurilor muzicale din manuale, crestomații și creații;</p> <p>A.4 Dezvoltarea capacităților de recunoaștere a inflexiunilor modulatorii în audierea creațiilor muzicale;</p> <p>A.5 Aprecierea în exercițiile practice de armonizare și în analiza auditivă;</p> <p>A.6 Dobândirea priceperii de interpretare la pian a diverselor formule, succesiuni armonice, progresii cu inflexiuni modulatorii;</p>
2. Progresii cromatice.		
UC2. Clasificarea elementelor de limbaj armonic cu semnificație de legătură și desfășurare în discursul muzical	<p>2.1. Noțiuni generale. Definiția;</p> <p>2.2. Clasificarea progresiilor (diatonice, cromatice, modulante);</p> <p>2.3. Intervalul de transpunere a progresiei: diatonice, cromatice, modulante; Realizarea progresiei în modul minor;</p> <p>2.4. Structura modelului și raportul funcțional în progresiile cromatice;</p> <p>2.5. Progresiile cromatice și inflexiunile; Condițiile metrice; Progresia ca procedeu de desfășurare a perioadei;</p>	<p>A.7 Înțelegerea, aprofundarea datelor teoretice însușite la curs cu privire la aprecierea progresiilor cromatice;</p> <p>A.8 Dezvoltarea capacității de recunoaștere a progresiilor cromatice;</p> <p>A.9 Dobândirea priceperii de utilizare practică a progresiilor cromatice prin armonizarea temelor, interpretarea la pian, analiza exemplurilor muzicale;</p>
3. Modulația, clasificările ei. Modulația în tonalitățile înrudite (funcțională).		
UC1. Înțelegerea procedeelelor de trecere în tonalitățile înrudite și integrarea lor în aplicații specifice de recunoaștere, reproducere, notare	<p>3.1. Noțiuni generale;</p> <p>3.2. Clasificarea modulațiilor :</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ funcțională, ▪ prin tonalități tranzitorii; ▪ enarmonice; ▪ contrapunere; 	<p>A.10 Înțelegerea, aprofundarea datelor teoretice cu privire la procedeele de trecere în altă tonalitate;</p>

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
	<p>3.3. Raportul funcțional al tonalităților înrudite;</p> <p>3.4. Acordul comun; Numărul acordurilor comune ale tonalităților: paralele, cu diferență de un semn de alterație și cu diferență de patru semne de alterație;</p> <p>3.5. Acordul modulant și selectarea lui; Cadențele modulațiilor;</p> <p>3.6. Etapele de realizare a unei modulații: prezentarea tonalității inițiale, introducerea acordului comun, plasarea acordului modulant, formarea cadenței de încheiere;</p> <p>3.7. Modulațiile în direcția tonalităților grupului de dominantă (în modul major și minor); egalarea funcțională; acordul modulant;</p> <p>3.8. Modulațiile în direcția tonalităților grupului de subdominantă (în modul major și minor); egalarea funcțională; acordul modulant;</p> <p>3.9. Inflexiunile în tonalitatea acordului comun; modulația și turația frigidă din tonalitățile minore;</p>	<p>A.11 Formarea capacității de recunoașterea modulației în exemple muzicale;</p> <p>A.12 Însușirea datelor teoretice cu privire la clasificarea modulației;</p> <p>A.13 Dezvoltarea capacității de formare și apreciere a modulației funcționale;</p> <p>A.14 Dobândirea priceperii de armonizare a temei cu noi mijloace;</p> <p>A.15 Înțelegerea și aprecierea modulației funcționale în creațiile muzicale și în analiza auditivă;</p> <p>A.16 Formarea abilităților de aplicații practice de diverse aspecte: interpretare, intonare, dicteuri muzicale, analiza armonică;</p>
<p>4. Factura muzicală. Figurația melodică. Clasificările ei. Întârzierile pregătite la o voce, duble, triple.</p>		
<p>UC3. Însușirea elementelor limbajului armonic cu aspect de formare al structurii și imaginii creației muzicale, facturii și varietăților figurației</p>	<p>4.1. Noțiuni generale;</p> <p>4.2. Varietățile facturii muzicale: monodică, polifonică, acordo-armonică, omofonică;</p> <p>4.3. Varietățile figurației : melodică, armonică, ritmică, stratificarea coloristică;</p> <p>4.4. Clasificările figurației melodice (severă și liberă);</p> <p>4.5.Întârzierile pregătite la o voce: conducerea vocilor, condițiile metrice și ritmice, indicații metodice;</p> <p>4.6. Întârzierile pregătite duble și triple: noțiuni generale, conducerea vocilor, rezolvarea, utilizarea;</p>	<p>A.17 Aprofundarea datelor teoretice și celor practice cu privire la factura muzicală prin analiza comparativă a creațiilor muzicale;</p> <p>A.18 Înțelegerea și consolidarea datelor teoretice cu privire la varietățile figurațiilor;</p> <p>A.19 Interpretarea la pian a cadențelor și progresiilor cu figurații armonice și ritmice;</p> <p>A.2 Dobândirea priceperii de apreciere a varietăților figurațiilor în exemple și creații muzicale;</p> <p>A.21 Înțelegerea și aprofundarea datelor teoretice însușite la curs cu privire la întârzierile pregătite la o voce, duble și triple;</p> <p>A.22 Interpretarea la pian a formulelor, succesiunilor armonice, progresiilor cu întârzieri pregătite; analiza întârzierilor pregătite la o voce,</p>

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
		duble și triple în exemple și creații muzicale;
5. Alterația acordurilor grupului de dominantă.		
UC4. Valorificarea notării grafice ale elementelor limbajului armonic ce contribuie la formarea aspectului emotiv al creației muzicale	5.1. Noțiuni generale; 5.2. Acordurile alterate cu funcții de dominantă în tonalitățile majore și cele minore; 5.3. Pregătirea acordurilor alterate; 5.4. Rezolvarea septacordurilor alterate și conducerea vocilor;	A.23 Înțelegerea, aprofundarea datelor teoretice însușite la curs cu privire la alterație (noțiuni generale) și alterația acordurilor grupului de dominantă în particular; A.24 Dezvoltarea capacității de recunoaștere a acordurilor alterate din grupul de dominantă în audierea și analiza creației muzicale; A.25 Consolidarea temei prin interpretarea la pian a formulelor, succesiunilor armonice, progresiilor.

VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

Nr. crt.	Unități de învățare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct	Lucrul individual	
1.	Inflexiunile modulatorii (modulații pasagere) în tonalitățile înrudite.	10	-	5	5
2.	Progresii cromatice.	6	-	3	3
3.	Modulația, clasificările ei. Modulația în tonalitățile înrudite (funcțională).	10	-	5	5
4.	Factura muzicală. Figurația melodică. Clasificările ei. Întârzierile pregătite la o voce, duble, triple.	2	-	1	1
5.	Alterația acordurilor grupului de dominantă.	2	-	1	1
	Total	30	-	15	15

VII. Studiu individual ghidat de profesor

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
I. Inflexiunile modulatorii (modulații pasagere) în tonalitățile înrudite.			
1.1 Noțiuni generale; 1.2 Mijloacele inflexiunilor modulatorii, dominantele și subdominantele secundare, conducerea vocilor; 1.3 Acordurile de pasaj în anturajul acordurilor secundare;	1.1 Studiu de caz 1.2 Studiu de caz 1.3 Studiu de caz 1.4 Referat	Comunicare Comunicare Comunicare Prezentarea referatului	Săptămâna 2 Săptămâna 3 Săptămâna 4 Săptămâna 5

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1.4 Salturile care se formează la înlănțuirea dominantelor secundare cu tonicile lor provizorii (vezi temele Nr. 7,12,16,20,21 din manualul <i>Armonia</i> , autor L .Țurcanu);			
2. Progresii cromatice.			
2.1 Clasificarea progresiilor, privire comparativă; 2.2 Trăsăturile comune pentru toate varietățile progresiilor și caracteristicile individuale; 2.3 Interpretarea progresiilor cromatice la pian; 2.4 Analiza progresiilor în creațiile muzicale selectate;	2.1 Studiu de caz 2.2 Studiu de caz 2.3 Proiect individual 2.4 Proiect individual	Comunicare Comunicare Prezentarea proiectului Prezentarea proiectului	Săptămâna 6 Săptămâna 7
3. Modulația,clasificările ei. Modulația în tonalitățile înrudite (funcțională).			
3.1 Noțiuni generale; Clasificările modulațiilor; 3.2 Modulația funcțională în direcția tonalităților grupului de dominantă; 3.3 Modulația în direcția tonalităților grupului de subdominantă; 3.4 Interpretarea modulațiilor în direcția grupului de subdominantă și dominantă la pian; 3.5 Analiza armonică a creațiilor muzicale selectate;	3.1 Studiu de caz 3.2 Studiu de caz 3.3 Studiu de caz 3.4 Proiect individual 3.5 Proiect individual	Comunicare Comunicare Comunicare Prezentarea proiectului Prezentarea proiectului	Săptămâna 8 Săptămâna 9 Săptămâna 10 Săptămâna 11
4. Factura muzicală. Figurația melodică. Clasificările ei. Întârzierile pregătite la o voce, duble,triple.			
4.1 Noțiuni generale; Varietățile facturilor; 4.2 Selectarea exemplelor muzicale cu diverse facturi: monodică, polifonică, omofonică,omofono-acordică; 4.3 Varietățile figurațiilor, selectarea exemplelor cu fugurația armonică, ritmică și stratificarea coloristică; 4.4 Întârzierile pregătite la 1,2-3 voci; Selectarea exemplelor muzicale cu întârzieri pregătite; 4.5 Interpretarea la pian a modulației funcționale și progresiilor cu întârzieri pregătite;	4.1 Studiu de caz 4.2 Proiect individual 4.3 Proiect individual 4.4 Proiect individual 4.5 Proiect individual	Comunicare Prezentarea proiectului Prezentarea proiectului Prezentarea proiectului Prezentarea proiectului	Săptămâna 12 Săptămâna 13
5. Alterația acordurilor grupului de dominantă.			

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
5.1 Noțiuni generale; 5.2.Sistemizarea acordurilor alterate din grupul de dominantă în tonalitatea majoră și cea minoră; 5.3 Acordurile grupului de dominantă alterate ,procedeu al modulației enarmonice.	5.1 Studiu de caz 5.2 Studiu de caz 5.3 Studiu de caz	Comunicare Comunicare Comunicare	Săptămâna 14 Săptămâna 15

VIII. Lecții individuale programate

Pentru elevii de la specialitatea Muzicologie în planul de învățământ sunt prevăzute lecții individuale practice ghidate de profesor la *Armonia (individual) IV*, contact direct. Cu acest scop se propun variantele unor conținuturi pentru desfășurarea lor.

Nr. crt.	Unități de învățare	Lucrări practice	ore
1.	Inflexiunile modulatorii (modulații pasagere) în tonalitățile înrudite.	-Aprofundarea datelor teoretice cu privire al inflexiunile modulatorii în armonizarea temei.	1
2.	Inflexiunile modulatorii (modulații pasagere) în tonalitățile înrudite.	-Dobândirea priceperii de selectare și apreciere a inflexiunilor modulatorii în creațiile muzicale; -Descifrarea exemplelor muzicale cu inflexiuni din manuale, crestomații și creații.	1
3.	Inflexiunile modulatorii (modulații pasagere) în tonalitățile înrudite.	-Ilustrarea inflexiunilor modulatorii în interpretarea la pian a diverselor formule și succesiuni armonice, progresiilor.	1
4.	Inflexiunile modulatorii (modulații pasagere) în tonalitățile înrudite.	-Aprofundarea datelor teoretice cu privire al inflexiunile modulatorii în armonizarea temei; -Dobândirea priceperii de selectare și apreciere a inflexiunilor modulatorii în creațiile muzicale.	1
5.	Inflexiunile modulatorii (modulații pasagere) în tonalitățile înrudite.	-Descifrarea exemplelor muzicale cu inflexiuni din manuale, crestomații și creații -Ilustrarea inflexiunilor modulatorii în interpretarea la pian a diverselor formule și succesiuni armonice, progresiilor.	1
6.	Progresii cromatice.	-Practicarea temei prin formarea și interpretarea progresiilor cromatice la pian; -Demonstrarea însușirii conținutului tematic în aplicații practice de analiză armonică.	1
7.	Progresii cromatice.	-Armonizarea temelor cu implementarea inflexiunilor; -Executarea diverselor formule și succesiuni armonice, progresiilor cromatice la pian.	1
8.	Progresii cromatice.	Test formativ.	1

9.	Modulația, clasificările ei. Modulația în tonalitățile înrudite (funcțională).	-Înțelegerea datelor teoretice însușite la curs cu privire de aplicare practică prin intermediul armonizării temei; -Ilustrarea însușirii de formare a acordurilor comune și introducerea acordurilor modulante; -Alegerea formulelor armonice pentru selectarea cadențelor de încheiere.	1
10.	Modulația în tonalitățile înrudite (funcțională).	-Operarea cu elementele limbajului armonic studiat pentru realizarea temei, efectuând modulația în direcția acordurilor grupului de dominantă; -Argumentarea acordurilor selectate în analiza armonică referitor la modulația funcțională.	1
11.	Modulația în tonalitățile înrudite (funcțională).	-Realizarea temei <i>modulația funcțională</i> în direcția acordurilor grupului de dominantă; -Selectarea formulelor și succesiunilor armonice pentru formarea perioadei în interpretare la pian.	1
12.	Modulația în tonalitățile înrudite (funcțională).	-Operarea cu elementele limbajului armonic studiat pentru realizarea temei, efectuând modulația în direcția acordurilor grupului de subdominantă; -Interpretarea la pian a diverselor variante de modulație în direcția acordurilor grupului de dominantă și subdominantă.	1
13.	Modulația în tonalitățile înrudite (funcțională).	-Armonizarea temei efectuând modulația funcțională în direcția acordurilor grupului de dominantă, subdominantă; cu aplicarea tetracordului frigid al tonalităților minore.	1
14.	Factura muzicală. Figurația melodică. Clasificările ei. Întârzierile pregătite la o voce, duble, triple.	-Aprofundarea datelor teoretice prin activitățile practice, în analiza comparativă a creațiilor muzicale referitor la varietățile facturii; -Interpretarea la pian a cadențelor și progresiilor cu figurații armonice și ritmice; -Selectarea întârzierilor pregătite în exemplele și creațiile muzicale; -Continuarea aprofundării <i>modulației funcționale</i> în armonizarea temelor.	1
15.	Alterația acordurilor grupului de dominantă	-Consolidarea datelor teoretice însușite la curs cu privire la alterația acordurilor grupului de dominantă prin analiza armonică a fragmentelor și creației muzicale; -Interpretarea la pian a formulelor, succesiunilor armonice, progresiilor cu acordurile alterate din grupul de dominantă.	11

IX. Sugestii metodologice

Curriculumul modular la *Armonia (individual) IV* constituie un suport metodologic al cursului și are drept scop formarea și dezvoltarea competențelor profesionale ale elevilor din învățământul profesional tehnic postsecundar la specialitatea Muzicologie.

Pentru eficientizarea asimilării cunoștințelor la *Armonia (individual) IV* se propune utilizarea metodelor de *predare-învățare* activ participative, printre avantajele cărora putem enumera următoarele:

- Centrarea pe elev și activitate;
- Accentuarea pe dezvoltarea gândirii, formarea aptitudinilor și a deprinderilor;
- Încurajarea participării elevilor, inițiativa și implicarea;
- Determinarea parteneriatului profesor-elev prin realizarea unei comunicații multidireționale.

Se recomandă orientarea către metode bazate pe îndeplinirea unor sarcini de lucru, utilizându-se cu precădere rezolvarea unei game cât mai variate de aplicații practice și punându-se accent pe înfăptuirea cu exactitate și la timp a cerințelor sarcinilor de lucru. Realizarea proiectelor în cadrul activităților practice va urmări dezvoltarea abilităților de lucru în echipă.

Pentru aceasta se vor alege cele mai potrivite metode didactice: *descoperirea, discuția în grup, dezbateră/masa rotundă, studiul de caz, observația individuală etc.* În activitățile individuale, accentul se va pune pe studierea, analiza și sistematizarea materialului teoretic și practic în scopul îndeplinirii sarcinilor de lucru individual. Acestea vor fi prezentate în formă de argumentare scrisă, referat, proiect elaborat, studiu de caz.

Adaptarea la noile cerințe cere modificarea metodelor și principiilor de lucru în auditoriu la unitatea de curs. În procesul de formare a abilităților, pentru educația și dezvoltarea capacităților la elevi se vor aplica:

- metode de transmitere și însușire a cunoștințelor (de comunicare, expositive, conversative etc.);
- metode de explorare și descoperire (directe, indirecte etc.);
- metode specifice învățământului muzical-artistic:
 - interactive de educație muzicală de predare-învățare;
 - ale acțiunii muzicale;
 - elaborării compoziției muzicale;
 - reflecției în contextul diverselor modalități de comunicare cu muzica;
 - orientării persoanei în mediul muzical.

Pentru facilitarea procesului de asimilare de către elevi a cunoștințelor, se recomandă consemnarea condițiilor de desfășurare a acțiunii didactice:

1. Organizarea activităților. Pentru buna organizare a procesului didactic ambii participanți necesită de a-și coordona activitățile. Sistematizarea eficientă a lecției influențează în mare măsură nivelul de formare a competențelor. Astfel, pe parcursul acestui proces se vor crea :

- condiții optime pentru buna colaborare dintre elev și profesor;
- un set de procese care duc la îmbunătățirea relațiilor dintre părți;

- un nivel de implicare a părților acționând în baza unor reguli și activități prestabilite.

2. *Selectarea adecvată a metodelor de instruire.* Pe lângă metodele de instruire și transmitere a cunoștințelor evocate anterior, se recomandă și cea de *problematizare*. Aplicarea acestei metode presupune parcurgerea unor etape: formularea problemei, studierea problemei, determinarea soluției și obținerea rezultatului final.

Conform acestei metode instruitul este pus în fața unor dificultăți create în mod deliberat și prin depășirea lor învață ceva nou. La crearea situațiilor de tip problemă se va ține cont de faptul că ea prezintă o dificultate pentru instruit, iar pentru a găsi soluția acesta va depune un efort intelectual.

Caracterul lecției la *Armonia (individual) IV* poate fi variat, având diferite aspecte, însă structura tradițională a ei se va axa pe următoarele *forme de activități* specifice obiectului:

1. Expunerea conținutului tematic;
2. Obiective și exerciții;
3. Interpretarea la pian a elementelor limbajului muzical armonic;
4. Analiza tematico-armonică a unui exercițiu, fragment sau creație muzicală în context sau separat.

Activități de învățare-evaluare:

Elementele constitutive a procesului de învățare-evaluare pot fi delimitate în contextul fiecărei lecții, în conformitate cu un anumit conținut, bazându-se pe diverse acțiuni:

- Explicarea comparată;
- Comentariile orale;
- Comunicarea impresiilor în scris sau oral;
- Audierea;
- Aprecierea valorică;
- Argumentarea;
- Comentarea afirmației.

Un rol important în însușirea și consolidarea materialului studiat îi revine **procesului de autoinstruire**. Această activitate se propune de a fi inclusă în planurile de lungă durată la disciplină, luând în considerație volumul și formele lucrului de sine stătător, cu repartizarea proporțională și evaluarea permanentă a tuturor formelor de activitate din cadrul lecției individuale la armonie.

X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Principalele atribuții ale evaluării la disciplina *Armonia (individual) IV* constau în măsurarea și autoreglarea eficientă a procesului de învățământ. Cu acest scop este necesar să se pună accentul pe :

- competențele achiziționate;
- progresul realizat;
- produsele activității elevilor.

Pentru a selecta cât mai multe date relevante, privitor la performanțele obținute de elevi, este oportun de a aplica metode și instrumente complementare de evaluare pe lângă cele tradiționale. Evaluarea asigură evidențierea cantității cunoștințelor dobândite, valoarea, nivelul, performanțele și eficiența acestora la un moment dat.

În cadrul disciplinei respective rămân în vigoare *metodele și tehnicile de evaluare* tradiționale precum:

- Chestionarea;
- Testele orale;
- Interogarea frontală;
- Testele scrise;
- Proiectul;
- Autoevaluarea;
- Metodele complementare etc.

Ele au drept scop final dezvoltarea la elevi a capacităților de sinteză și sistematizare a cunoștințelor, urmărind intenția de formare a abilităților și competențelor de comunicare prin utilizarea limbajului specific profesiei.

În valorificarea metodelor de evaluare este necesar să se țină cont de obiectivele sarcinilor și criteriile de evaluare a produselor solicitate la elevi. Pe lângă acestea, evaluarea îndeplinește și alte funcții:

- ✓ **de apreciere** a performanțelor atinse de elevi;
- ✓ **de diagnosticare** a deficiențelor de învățare a elevilor;
- ✓ **de prognoză** a performanțelor viitoare ale elevilor;
- ✓ **de feedback** continuu, care asigură îmbunătățirea permanentă a predării-învățării;
- ✓ **de selecție** a elevilor pentru participare la concursuri naționale și internaționale;
- ✓ **de formare** la elevi a imaginii de sine și a capacității de autoevaluare.

În conformitate cu metodele de evaluare, aplicate în cadrul disciplinei, este preferabil de a urma și anumite *etape de evaluare* care se bazează pe:

- ✓ Determinarea scopului evaluării;
- ✓ Determinarea criteriilor de evaluare;
- ✓ Elaborarea sau selectarea instrumentelor de evaluare (cu ce va fi colectată informația de constatare);
- ✓ Confruntarea informației acumulate cu criteriile prestabilite;
- ✓ Culegerea informației cu ajutorul instrumentelor de evaluare;
- ✓ Formularea recomandărilor pentru deciziile posibile.

Evaluarea curriculumului centrat pe competențe, propune transferarea accentului de pe evaluarea rezultatelor finale ale învățării asupra procesului de învățare. Spre deosebire de modelul *clasic* care impune evaluarea performanțelor finale ale elevilor, modernizarea ne orientează spre evaluarea bazată pe legătura dintre experiențele concrete din viață și ceea ce se învață la lecție. Testul sau proba finală nu vor fi prioritare în motivația pedagogică. Clasamentul celor mai bune cunoștințe pot fi substituite și de o serie de alte activități ce vor încuraja *autoaprecierea* și *autosugestia*. La acest compartiment se recomandă de a utiliza *metoda alternativă* de evaluare în cadrul lucrului individual al elevului și anume constituirea

portofoliului. Alegerea elementelor ce formează portofoliul elevului este realizată de către profesor, astfel încât acestea să ofere informații concludente privind pregătirea, evoluția, atitudinea; sau de elev, pe considerente de performanțe, preferințe etc. Conținutul unui portofoliu este reprezentat de rezultatele la: lucrări practice, studiul individual, investigații, referate și proiecte, activitatea extracurriculară, chestionare de atitudini etc.

Extensia conceptului de evaluare de la *clasic* spre cel *constructiv* va urmări și **alte tipuri** de evaluare precum:

- ✓ autoevaluarea;
- ✓ evaluarea reciprocă;
- ✓ evaluarea dirijată de profesor.

La disciplina *Armonia (individual) IV* prin metodele tradiționale (obiectiv-directe) se va evalua:

- ✓ Volumul de cunoștințe teoretice, practice acumulate de elevi;
- ✓ Capacitatea de a interpreta la pian elementele limbajului teoretic studiate în cadrul disciplinei;
- ✓ Cunoașterea bazelor teoretice ale artei muzicale;
- ✓ Capacitatea de analiză/aplicare a cunoștințelor în activitate practică;
- ✓ Performanțele obținute în activitatea de învățare/predare/autoevaluare;
- ✓ Nivelul evoluției în dinamica aptitudinilor muzicale.

Însă prin metode complementare (intuitiv-indirecte) se vor aprecia:

- ✓ Atitudinea elevilor față de arta muzicală, profesia aleasă;
- ✓ Pasiunea pentru muzică;
- ✓ Activitatea extracurriculară;
- ✓ Nivelul general de cunoaștere a evenimentelor actuale: sociale, politice, economice, tehnologice, culturale etc.

Analizei armonice îi revine unul din cele mai importante locuri în studierea cursului *Armonia (individual) IV*. În datoria pedagogului este de a selecționa corect literatura didactică și de a aplica metoda cea mai rațională pentru efectuarea ei. Cu acest scop, pot fi recomandate pentru utilizare creațiile muzicale întregi sau fragmente din creații muzicale incluse în creștomații.

Unele aspecte și indicații metodice referitoare la *analiza armonică* utilizate mai frecvent în practica pedagogică sunt legate de:

- ✓ Aprecierea tonalității principale, a planului tonal și a devierilor tonal- modale;
- ✓ Examinarea cadențelor, clasificarea lor, relațiile reciproce și rolul oferit în arhitectura lucrării,
- ✓ Stabilirea corelațiilor dintre linia melodică și limbajul armonic;
- ✓ Aprecierea detaliată a acordurilor (poziția armonică și cea melodică, dublarea sunetelor, răsturnarea etc.), a succesiunilor armonice , raporturilor funcționale dintre acorduri, conducerii vocilor etc.
- ✓ Analiza unor interacțiuni între poziția armonică ale acordurilor și registru;
- ✓ Caracteristica pulsației armonice ce contribuie la formarea conținutului emotiv legată de ritmică și tempoul creației;
- ✓ Aprecierea și explicarea sunetelor neacordice din melodie sau din acompaniament;
- ✓ Analiza facturii.

Modulul *Armonia (individual) IV* preconizează și *proba scrisă*.

Exercițiile în scris (temă pentru realizare), se plasează printre formele tradiționale în cursul studierii obiectului. Acestui compartiment sunt consacrate mai multe cercetări și indicații metodice, unele din ele mai frecvent utilizate în practica pedagogică vor fi demonstrate în literatura de specialitate propusă la disciplină. Reieșind din principiile metodice de armonizare a melodiei (voce superioare sau basului) putem generaliza unele momente ale acestui proces.

- ✓ Exercițiul propus se interpretează (solfegiază) și se analizează ca structură după care se elaborează un plan de care ne conducem în lucru;

Variantă ce ține de: aprecierea și notarea cadenței ; evidențierea unor turații armonice specifice; aprecierea salturilor și mișcărilor line; armonizarea integră a exercițiului; interpretarea exercițiului armonizat la pian sau solfegiat în ansamblu cu grupa pentru a audia varianta realizată sau pentru a introduce unele corecțiuni.

- ✓ La realizarea unei teme în scris sau la pian este necesar să fie bine încheată și analizată mișcarea naturală a liniei melodice la diferite voci, pe care o formează consunările armonice;
- ✓ Rezolvând un exercițiu pe patru voci (în stilul acordic sau omofono- acordic), trebuie de ținut permanent cont de faptul că vocile exterioare (soprano și basul) le revine rolul conducător;
- ✓ Este necesar să se acorde o atenție deosebită și aspectului metro- ritmic al exercițiului. El joacă un rol important în repartizarea funcțională în măsură.
- ✓ Figurația melodică de care elevii iau cunoștință în cadrul analizei armonice, este notată de autor în temele pentru realizare. În datoria pedagogului intră de a le explica elevilor semnificația lor și procedeele de armonizare.

O altă formă de activitate în procesul de instruire, în perioada studierii cursului de *Armonia (individual) IV* este **interpretarea la pian** a diverselor exerciții, formule armonice, succesiuni de acorduri etc. Unele din ele mai frecvent utilizate în practica pedagogică vor fi demonstrate în literatura de specialitate propusă la disciplină.

Pentru specialitatea *Muzicologie* pot fi recomandate următoarele **variante ce conțin:** construirea unui acord de la sunet sau în tonalitate (cu rezolvarea celor instabile); aprecierea și rezolvarea acordurilor propuse de profesor; interpretarea unor formule armonice din materialul teoretic studiat la moment (cadențelor, turațiilor de pasaj sau auxiliare, turațiilor întrerupte, tetracordului frigid, etc.); interpretarea unor succesiuni armonice mai desfășurate; unei propoziții sau perioadei monotonale cu utilizarea procedeele armonice diatonice; propoziții sau perioadei monotonale care include inflexiuni în tonalitățile înrudite; interpretarea unei perioade modulante (cu inflexiuni sau fără); interpretarea progresiilor diatonice, cromatice sau transponente; interpretarea succesiunilor armonice după cifraj; armonizarea basului cifrat; armonizarea liniei melodice cifrate; armonizarea vocii superioare sau a basului fără indicațiile autorului sau ale pedagogului etc.

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii

Denumire modul	Mijloace recomandate
Pentru orele teoretico-practice	Cabinet acustic, auditoriu cu mobilier, instrument muzical (pian), tablă cu rechizitele necesare, documente școlare (manuale, creații muzicale, caiete), registrul profesorului, mijloace tehnice etc.

XII. Resursele didactice recomandate elevilor

Sursele bibliografice de bază

Nr. crt.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/accesată/procurată resursa
1.	Pașcanu A. <i>Armonia</i> . – București, 1994.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
2.	Pașcanu A. <i>Armonia</i> (manual pentru clasele a X-a, XI-a și a XII-a), - București, 1993.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
3.	Țurcanu L. <i>Armonia</i> . – Chișinău, 1983.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
4.	Țurcanu L. <i>Solfegiu</i> , p.II, Chișinău, 1987.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
5.	Алексеев Б. <i>Гармоническое сольфеджио</i> . – Москва, 1965.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
6.	Алексеев Б. <i>Задачи по гармонии</i> . – Москва, 1976.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
7.	Аренский А. <i>Сборник задач (1000) для практического изучения гармонии</i> . – Москва, 1969.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
8.	Берков В. <i>Пособие по гармоническому анализу</i> . – Москва, 1966.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
9.	Дубовский И., Евсеев С., Способин И., Соколов В. <i>Учебник гармонии</i> – Москва, 1969.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
10.	Лопатина Н. <i>Гармонические диктанты</i> . – Москва, 1987.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
11.	Максимов С. <i>Упражнения по гармонии на фортепиано</i> ч.1 – М. 1969, ч.2. – М., 1974.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
12.	Можжевелов Б. <i>Мелодии для гармонизации</i> . – Москва, 1982.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
13.	Мутли А. <i>Сборник задач по гармонии</i> . – Москва, 1979.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
14.	Мясоедова Н., Мясоедов А. <i>Пособие по игре на фортепиано в курсе гармонии</i> . – Москва, 1986.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
15.	Незванов Б., Лашенкова А. <i>Хрестоматия по слуховому гармоническому анализу</i> . – Ленинград, 1967.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
16.	Привано Н. <i>Хрестоматия по гармонии</i> . (ч.1 Л, 1967, ч.2 Л, 1970).	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
17.	Скребкова О., Скребков С. <i>Хрестоматия по гармоническому анализу</i> . – Ленинград, 1978.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga

Surse bibliografice complementare

Nr. crt.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/accesată/procurată resursa
1.	Buciu D. <i>Armonie tonală</i> . Vol. 1-2. – București 1989, 1993.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
2.	Buciu D. <i>Elemente de scriitură modală</i> . – București, 1981.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
3.	Cocșearova G., Melnic V. <i>Teoria armoniei</i> . Vol.I – Chișinău, Museum, 2001.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
4.	Cocșearova G., Melnic V. <i>Teoria armoniei</i> . Vol.II – Chișinău, Museum, 2003.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
5.	Eftimescu F. Chiriac M. Pașcanu A. <i>Principii de armonie</i> . Vol.1 – București, 1958.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
6.	Gurov L. <i>Teme pentru lucrări scrise la cursul special de armonie</i> . – Chișinău, 1992.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
7.	Negrea M. <i>Tratat de armonie</i> . – București, 1958.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
8.	Rimski-Korsakov N. <i>Manual practic de armonie</i> (trad. de Iușceanu V.) – București, 1955.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
9.	Астахов А., Степанов А. <i>Практические задания по гармонии</i> . – Москва, 1968.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga

10.	Барабашов В. <i>Практический курс гармонии</i> . ч.1 – Киев, 1967.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
11.	Берков В. <i>Гармония</i> . – Москва, 1970.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
12.	Берков В., Степанов А. <i>Задачи по гармонии</i> . – Москва, 1973.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
13.	Бершадская Т. <i>Лекции по гармонии</i> . – Ленинград, 1978.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
14.	Бершадская Т. <i>О методике преподавания гармонии в музыкальных училищах</i> . – Ленинград, 1969.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
15.	Григорьев С. <i>Теоретический курс гармонии</i> . – Москва, 1981.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
16.	Дмитревская К. <i>Сборник задач по гармонии</i> . – Ленинград, 1956.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
17.	Должанский А. <i>Краткий курс гармонии</i> . – Ленинград, 1968.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
18.	Зелинский В. <i>Курс гармонии в задачах</i> . – Москва, 1971.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
19.	Катуар Т. <i>Теоретический курс гармонии (ч.1-2)</i> . – Москва, 1923-1924.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
20.	Конюс Т. <i>Пособие к практическому изучению гармонии</i> . – Москва, 1926.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
21.	Мюллер Т. <i>Гармония</i> . – Москва, 1976.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
22.	Мясоедов А. <i>Задачи по гармонии</i> . – Москва, 1971.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
23.	Мясоедов А. <i>Учебник по гармонии</i> . – Москва, 1980.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
24.	Соловьева Н. <i>Упражнения на фортепиано в курсе гармонии</i> . – Москва, 1989.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
25.	Степанов А. <i>Гармония</i> , – Москва, 1971.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
26.	Тюлин Ю., Привано Н. <i>Задачи по гармонии</i> . – Москва, 1970.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
27.	Тюлин Ю., Привано Н. <i>Задачи по гармонии и образцы решения гармонических задач (ч.1-2)</i> . – Москва, 1960.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
28.	Тюлин Ю., Привано Н. <i>Учебник гармонии</i> . – Москва, 1964.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
29.	Холопов Ю. <i>Гармонический анализ в 3-х частях</i> . – Москва, 1996.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
30.	Холопов Ю. <i>Задачи по гармонии</i> . – Москва, 1983.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga